Общественно-политическая газета Ханты-Мансийского автономного округа – Югры

Хăнты ясăӊ

Основана 1 ноября 1957 года

15.01.2026
№1 (3685)

Йиӆуп 2026-мит оӆ пиӆа!

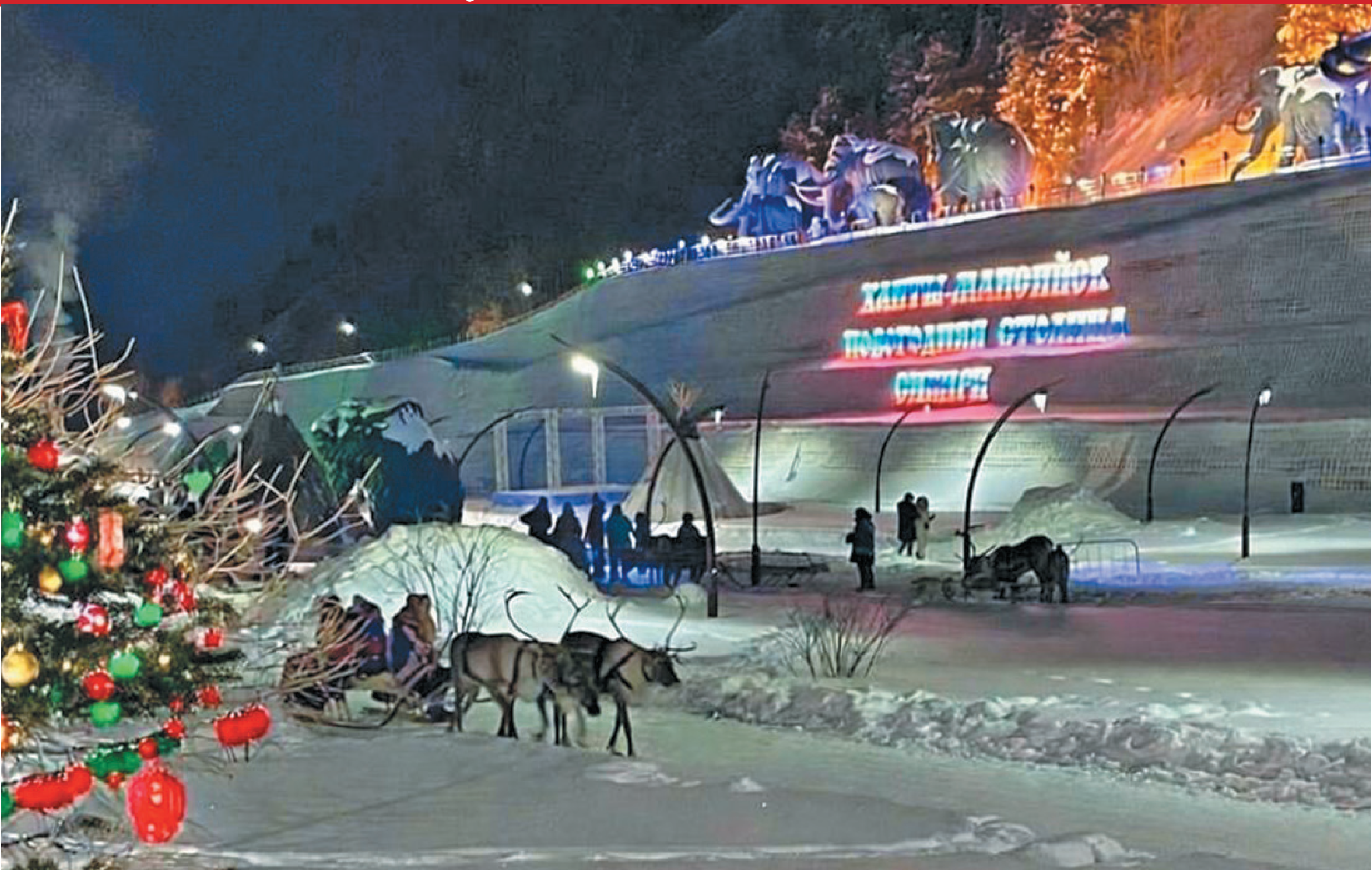

Ёмвошн Йиӆуп оӆ ёмăӊхăтӆ пурайн нюки хотăӊ вош хулы рәпитăс. П. Молданов вўюм хур

Округ мир пăта путăртум ясӊăт

» 3

Муй вўрн хурамтум хәӆ юх ма вәӆупсєма юхтăс

» 6

50 оӆ мăр и нумăсн, и сăмн вәӆӆăӊăн

» 12

www.khanty-yasang.ru

Тӑта мосванӑн, ван хӑтлуп тылащ 16-мит хӑтӆн, Ёмвошн «Россия» нємуп Национальной центр тӑхи пӯншсы. Щимӑщ тӑхи сырыя Владивосток вошн лэщӑтсы, щӑлта Красноярск вош хуща. Щи киньща па хәӆмит ищи хурасуп арсыр хот йитӑӊ тӑхи мӯӊ Югра мӯв округев 95-мит оӆа питум ёмӑӊхӑтӆ пурайн ӑмсыева тӑта лэщӑтсы па пӯншсы.

Ёмвошн «Россия» нємуп тӑхи пӯншсы

«Россия» нємуп тӑхи пӯншум пурайн. В. Енов вєрум хур

Мєт оӆӑӊӑн «Россия» нємуп тӑхи Ёмвошн вантты па тәса артаӆӑты Президент хуща арсыр поступсы вєрты ӆӑӊкӑр хә А. Жарич, округев кәща хә Р. Кухарук па ин йиӆпа пӯншум тӑхи кәща нє Н. Виртуозова вәсӑт. Сырыя мойӊ хӑннєхәйт вӯӆєӊ хӑнтэт хуща нюки хотӑта ӑӊхсӑт, хута кавӑртум сорт хӯӆн ӆапӑтсыйт па шайн яньщӆтӑсыйт.

Щӑӆта кәща ёхӆӯв «Россия» Национальной центр хота мӑнсӑт.

Щи тӑхийн лыв арсыр хот йитӑт хӯват тәтьӆясыйт па сыр-сыр вантупсэтн аӆьсыйт. И хот йитн мӯв иӆпи тащ кӑншты хӑннєхәйт оӆӑӊӑн пурмӑсӑт па мосты щӯӊкӑт вантсӑт. Кимит хот йитн ӑмсыева уша вєрсӑт, муй щирн хӑннєхуятӑт мӯв иӆпи тащӑт нух ӑмӑртсӑт. Хәӆмит хот йитн хӑнтэт, вухаӆят па юрнӑт вәӆупсы щирӑт уша павӑтсӑт. Нӑӆмит хот йитн «Герои Отечества» вантупсы артаӆӑсӑт па уша вӯсӑт, муй щирн Югра мӯв хәйт Вуӆаӊ ӆаӆь хӑрӑтн ӆаӆяссӑт. Щӑӆта вантсӑт, хуты ӆаӆь пураитн округ хуща пирщамум хәйт-нєӊӑт па айӆат пухӑт-эвет тарма рәпитсӑт.

Щӑӆта Югра мӯв па мойӊ хӑннєхуятӑт мєт вән хот йит хуща ӑктӑщсӑт. Лыв еӆпеӆн онлайн щирн Россия мӯвев Президент администрация тӑхийн рәпитты кәща хә С.В. Кириенко Россия мӯвев Президент В.В. Путин китум айкеӆ тәс. Лӯв тӑмиты путӑртӑс:

» *Әмӑщ вантты, «Россия» нємуп Национальной центр нын округн хуща тӑмхӑтӆ тӯӊщирӑӊа пӯншсы. Ма щирємн, щит шеӊк вән вєр. Вантэ, нын хущана иса ар мӯв иӆпи тащ ар оӆ мӑр нух ӑмӑртӆы. Щи унтасн тӑмхӑтӆ нын Югра мӯвн хуща арсыр кӑртӑт па вошӑт омӑссыйт, кев па карты ӑшӑт вєрсыйт, йиӆпа вәӆты хотӑт, пәӆьницайт, ӑшколайт, колледжӑт, университетӑт па арсыр рӯтьщӑты тӑхет лэщӑтсыйт. Нын округн тӑм пӯш 95-мит оӆ ёмӑӊхӑтӆ постӑс, нын хущана шуши мирӑт, хӑнтэт, вухаӆят па юрнӑт вәӆупсы щирӆаӆ ин тӑмхӑтӆ вәнты еӆӆы тәӆӑт. Щит нын вєрты вєрӆӑн. Тумтака, тӑӆаӊа тӑм нуви тәрум иӆпийн ищиты еӆӆы вәӆаты!*

Щи ясӊӑт юпийн Уральской федеральной округ хуща вәӆты Россия мӯвев Президент ӆӑӊкӑр хә А. Жога онлайн щирн вӯща ясӑӊ Югра мӯвев хӑннєхуятӑта китӑс.

Лӯв лупӑс:

» *Ешӑк Руслан Николаевич па Югра мӯв хӑннєхәйт, ӑм вӯща ясӑӊ ма нынана китӆум, Ёмвошн «Россия» нємуп Национальной тӑхи пӯншсӑты! Нын мєт оӆӑӊӑн Уральской федеральной округ хуща щи тӑхи лэщӑтсӑты. Щит пӑта сыр-сыр культура вєрӑт, вәнӆтыйӆты щирӑт, мастер-классӑт муй вәйтантупсэт щимӑщ лӑщкам па вән хотн еӆӆы вәӆты-хоӆты щирӑтн тӯӊщирӑӊа па тәса верты вєритӆӑты. Мєт вуӆаӊ вєр, ма щирємн, нын Югра мӯвн оӆӑӊӑн арсыр ванӆтупсэт па Россия мӯвӑт кӯтн ин аӆьтыя щир тӑйӆӑты!*

Округ кәща хә Руслан Кухарук ӑм вӯща ясӑӊ ар мир еӆпийн вєрӑс па путӑртӑс:

» *Ешӑк хәйт па нєӊӑт, ӑм щи вєр, хуты мӯӊ Югра мӯвевн тӑмхӑтӆ «Россия» нємуп тӑхи пӯншсӯв! Щит пӑта ма Президент хәя ищи лупсум, мӯӊ шеӊк ӆӑӊхаӆӯв тӑта щимӑщ вән хот лэщӑтты, хута ӆәӆн ар тӑхи эвӑӆт юхӑтты хӑннєхуятӑт ищи ат вєритсӑт Югра мӯв оӆӑӊӑн аршӑк вєр ушӑӊасащӑӊа вєрты. Тӑта мӯӊ мӯв иӆпи тащӑт кӑншты хуятӆӯв оӆӑӊӑн арсыр айкеӆӑт хәӆӑнтты па вантты щирӑт тӑйӆӯв, хӑнтэт, вухаӆят па юрнӑт вәӆты-хоӆты хурасӑт ищиты уша павӑтты вєритӆӯв. Щи тумпийн тӑта арсыр ванӆтупсэт, аӆисупсэт, вән мирхотӑт па ёмӑӊхӑтӆӑт ищиты кашӑӊ пӯш тӯӊщирӑӊа лэщӑтты питӆӯв. Шеӊк ӆӑӊхаӆум пәмащипа ясӑӊ лупты тӑм ар йитпи хотӑӊ тӑхев омсум хуятӑта! Мӯӊ хуӆыева иӑха тӑм тӑхи омӑсты пӑта вещката рәпитсӯв. Щит пӑта еӆӆы ӑма, тумтака вәӆаты!*

Р. Кухарук щи тӑхи кәща нєӊа Н. Виртуозовая «За укрепление дружбы и сотрудничества» мевӆ пос мойӆӑс.

«Россия» нємуп тӑхи пӯншты юпийн, арсыр мосты ванӆтупсэт, ёмӑӊхӑтӆӑт, кӑсупсэт, еӆӆы лэщӑтты питӆыйт.

Путӑр хӑншӑс:
Владимир Енов

Округ мир пăта путăртум ясӈăт

Мăнум оԓн Югра мўвевн ар вулаң ёмăңхăтԓ вәс. Вулаң ԓаьн нух питум хăтԓ вўш эвăԓт 80 оԓ постăсы, округев 95 оԓа йис, Шаимской нефть пўншум хăтԓ вўш эвăԓт 65 оԓ мăнăс, Самотлорской мўв иԓпи тащ кăншты тăхи 60 оԓа йис. Щирн мăнум оԓ «Йис вєрăт нәмман тăйты оԓа» аԓьщăсы. Щи оԓăңăн округ кәща хә Руслан Кухарук послание ясăң лупты пурайн лупăс. Щит ван хăтԓуп тыԓăщ 23-мит хăтԓăн вәс.

Округ кәща ясăңԓаԓ щирн, мăнум оԓн мўң мўвевн вошăт омсум, мўв иԓпи тащ кăншум па вайтум па па вулаң ёх вєрум вєрăт нәмăԓмăсыйт. Щи вєрăт пєԓы вантман интăм мўң мўвевн вәԓты хăннєхуятăт вәнԓтыйԓԓăт, хутыса тарма рәпитты, кўтэвн ԓәхсăңа вәԓты па еԓԓы шашты мосԓ.

Тăмхăтԓ Руслан Николаевич лупăс, муйсăр мосты вєрăт тăм оԓн вєрсыйт па хутыса щи вєрăт еԓԓы тăты мосԓ. Щи вєрăт ԓўв нумса пунăс, хән округ дума депутатăт па округ мир пиԓа вайтантыԓăс. Лўв ар ям ясăң лупăс округевн мўв иԓпийн тащ кăншты хуятăт оԓăңăн. Лыв рәпатаеԓ унтасн мўң округев арсыр вєрăтн сыры шашԓ. Щит «Газпром нефть», «Лукойл», «Роснефть», «Сургутнефтегаз», «Сибур» па па тăхетн рәпитты ёх.

Щăԓта округ кәща лупăс, Тюмень па Ямал мўвңăн ёх пиԓа мўң ищи тәса кашащман вәԓԓўв па рәпитԓўв. «Ийха мўң арсыр вєрăт хоԓумԓўв», – лупăс округ кәща хә.

Лўв ясăңԓаԓ эвăԓт уша йис, Нягань вошн пăсанăт, нурет па па хотăң пурмăсăт вєрты тăхи омăсты оԓңитсы. Советской вошн политехнической колледж вәна вєрԓы, щăта аршак няврєм вәнԓтыйԓты питԓăт. Щивеԓт кашăң оԓ 400-кєм рәпитты хăннєхә єтԓ.

Щăԓта лўв лупăс, округева аршăк хăннєхә рўтьщăты щира юхăтты питсăт. Мăнум оԓн щи унтасн округева 12 миллиард арат шойт вух йис. Тăм ванăн Ёмвош «Россия» нємпи национальный центр хот пўншсы, щирн еԓԓы тыв аршăк хăннєхә юхăтты питԓ.

Р.Н. Кухарук. admhmao.ru сайт эвăԓт вўюм хур

Мосԓ иса муй вєрты, ԓăԓн мўң мўвевн мир яма рўтьщăты щир ат тăйсăт. Йиԓуп оԓн Ёмвош кăт гостиница йиԓпатԓы па пўншԓы – «Югорская долина» па «Югра», – лупăс Руслан Кухарук.

Лўв округевн вәԓты шуши мирăт оԓăңăн ар ям ясăң лупăс, щит хăнтэт, вухаԓят па юрнăт.

Мўң пăтэва интăм вулаң вєр – щит шуши мирăт йис вєрăт ԓавăԓты па еԓԓы тăты, па аршăк хуятăт щи вєрăта вәнԓтăты. Щи оԓăңăн Россия мўвев кәщайн постум нєпекăтн тәса хăншман вәԓ – щит «Стратегия государственной национальной политики», «Основы государственной языковой политики», «Концепция устойчивого развития коренных малочисленных народов Севера, Сибири и Дальнего Востока». Тăм нєпекăт эвăԓт кăԓ, щи вєрăт мўңева тәса вантман тăйты мосԓ, – лупăс Руслан Николаевич.

Лўв вухаԓь ясăң национальной корпус вєрты щир оԓăңăн лупăс, ешаваԓ ищимăщ рәпата хăнты ясăң пиԓа вєрԓы. Округ кәща ясăңԓаԓ щирн, 2025-мит оԓн шуши мирăт вәԓупсы ԓавăԓты па нух аԓумты щира 15 нётупсы вєрсы. Щи тумпи мăнум оԓн шуши мирăт вәԓупсы нух аԓумты щира уполномоченной хăннєхә рәпитты питăс, щит Людмила Александровна Алфёрова.

Щăԓта Р. Кухарук лупăс, интăм мўң мўвев хўваттыйн шуши мир ԓєтутăт мосман тăйԓыйт. Югра мўвевн ԓєтутăт ԓәщăтты 12 тăхи «Роскачества» эвăԓт «Органик» сертификат нєпекн постăсы, щирн интăм округевн вєрум ԓєтутăт арсыр мўвăта тыныты щир вәԓ. «Товары земли Югорской» ванԓтупсы мăнум оԓн Ёмвошн па Сәрханԓ вошн вєрăнтсы, йиԓуп оԓн па вошăтн ищи вєрăнтты питԓы.

Округ кәща ясăңԓаԓ щирн, мăнум оԓн «Развитие Арктической зоны в Югре» нємпи поступсы ԓәщăтсы. Мўң округевн Нуви сăңхум па Сўмăтвош районңăн Арктической мўвăта аԓьщăԓыйңăн, щирн ин щи поступсы хўват щи районңăн хуща вәԓты ёх мосты вєрăтн нётты питԓыйт. Мосԓ лупты, щи районңăн хуща 36 ай кәрт вәԓ, щив мăнты щира кев ёш ăнтәм. 2025-мит оԓн щи ай кәртăта мир тухԓăң хопн тывеԓт-тухеԓт тăты щира 16 маршрут пăта 700 миллион шойт сухуптăсы.

Щăԓта Р. Кухарук лупăс, муйсăр округ мир пăта мосты йиԓуп хотăт омăсты питԓыйт па па арсыр мосты вєрăт оԓăңăн. Мєт әмăщ ԓўв эвăԓтэԓа уша вєрты вәс, округевн әхăт вет оԓ мăр сыры олăт киньщи 11,5 щурăс аршăка ар няврєм єнмăԓты семья йис.

Няврємăт єнмăԓты айԓат ăңкета-ащета яма нётты мосԓ. Щирн маԓăңхаԓум йиԓуп 2026-мит оԓ «Айԓат хоттєԓ ёх оԓа» аԓьщăты, – лупăс округ кәща Руслан Кухарук.

Путăр хăншăс:
Надежда Рагимова

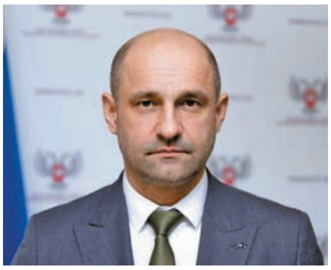

А.В. Жога

Тынăӈ лэхсăт!

2025-мит ол щи сухӑнл. Арсыр вӗрăт тăм олн вәсăт, тәх вӗрăт амăт тәсăт, лавăртшăк суртăтн мўӈ таксар ёха йисўв, яха талсаюв, тәх вӗрăтн йилуп пища хущсаюв.

Вулаӈ лальн нух питум вӗрев пăта мўӈ ёмăӈхатл лэщăтыйлсўв, хәлум пўш ăктăщийлсўв па мирхотăт вӗрăнтыйлсўв. Щирн мўӈ ям вўща ясăӈ путăртсўв рәпитты мирев, лаль хăрн вәлум ёхлўв пăта, мăта хуятлўв лаль пăнт хўват шәшман мўӈ мўвев лавăлман вәсăт па кăсты тăхетн ищи нух питыйлсăт.

Мўӈ әр тăйлўв, хән иях катлăсман вәллўв. Мўӈ ар лавăрт сурт ям щира кӗрăтсўв, кашăӈ щимăщ вӗр – щит иях и нумăсн, и тăхия шәшты вӗрев.

Мўвевн вән па ай вошăт яма лэщăтлайт, ăшколайт па пәльница хотăт єнумлăт, спорт щира вәлты йилуп хăрăт пўншлайт, яӈхты ăшăт яма лэщăтлайт.

Тәп мет тынăӈ па мет мосты ут – щит нын. Мўвевн вәллăт каркама рәпитты, ар ям нумăс тăйты па мўвев-йиӈкев сăмăӈа тăйты ёх.

Нын ăренăн, нын щоменăн мўвевн вәлупсы мира мăстăты щира, уяӈа па хăтлăн хăтл щира йис.

Йилпа йиты 2026-мит ол – щит Россия хуща вәлты мирев иях пилтăщты ол.

В. В. Путин ясăӈăн:

Мўӈева вана тăйты мосл мўвтєл мирев па арсыр мирев иях пилтăщты вӗрăт. Щит мўӈ юкан щира па оса щира вәлты пищев.

Кев мўвев – щит иса пўш арсыр мир иях вәйтантыйлты мўв. Щи мирев йис вәлупсы мўӈева шавиман тăйты мосл па йилпа єнумты няврӗмăта елды юкантты.

Тынăӈ мўвн вәлты ёх! Йилуп ол нынана ар амăт па ям вәлупсы ат тәл. Нын хотăӈ ёхлăн сăмăӈа, амтăтьлюман па кўтэлн нётăсман ат вәллăт.

Мет ям ясăӈ китлум Урал мирева, мăта ёх тăм йис лаль хăрн вәсăт. Ям, сăмăӈ ясăӈ нынана Родина мўвев лавăлман тăйты пăта! Мўӈ нух питлўв!

Лэхсăт, тăлаӈа, яма вәлаты, ям нумăс па иса вӗрăт яма ат мăнлăт!

Йилуп 2026-мит ол пила!

УрФО хуща Россия президента нётты хә
Артём Жога

Хăнты ясăӈа тулмащтăс:
Пётр Молданов

Р.Н. Кухарук

Югра мўв тынăӈ хăннєхуятăт!

Йилуп ол пила! Тăм ёмăӈхăтл пурайн мўӈ арсыр әмăщ вӗрăта эвăллўв. Щи вӗрăтн сыр-сыр тăхетн вәллялăт – мўв илпи питы вуй вўты тăхи сый, класс хуща няврӗмăт киникайт лопсăт кӗртыйлты сый, вўлеӈ әхлăт мăнты солăӈ сый, ăрăӈ-щомăӈ кăсты ёх мевл посăт сый, округ рәпитты ёх, хуйтат кашăӈ хăтл рәт мўвев пăта така рәпитлăт.

Мăнум олн мўӈ иях Югра мўвев йис вәлупсы хăншсўв. Мўв илпи 13 миллиард тонна арат питы вуй нух талсўв – щит иса Россия мўвев пăта вулаӈ вӗр. Хәнты щи вӗр олӈитум ёх иты мўӈ ищиты щи апрăӈа рәпитлўв.

Округ вошăт па кәртăт кўтн яӈхты пăта кев ăшăт, нурлăт йилпатсўв, йилуп тухлăӈ хопăт яӈхты питсăт. Няврӗмлўв пăта иса мосты хотăт омăссўв: йилуп ăшколайт, пәльницайт, культура хотăт па ăрăӈа-щомăӈа йиты пăта хотăт. Ёмвошн «Город трудовой доблести» кев хурас, «Россия» национальной центр па Сәрханл вошн Ас шәпи «Звезда Оби» нурăл омăссыйт.

Югра – щит Тәрум Ащевн мию сащ тăйты па лыпи әр тăйты ёх мўв. Вулаӈ Победа 80 ол постуман няврӗмăта тарма лалясум ёх олăӈăн путăртсўв. Интăм лалясты солтатлўв унтасн ел вәлупсы олăӈăн нәмăсты вӗритлўв. Кашăӈ хăтл мўвев пăта лалясты солтатлўва вән пәмащипа луплўв. Мўӈ и ёшн лывела нётлўв па эвăллўв – щит тăм йисн Россияев пăта мет вулаӈ вӗр!

Югра мўвев 95 ол постум пурайн сыры тарма па интăм щиты щи яма рәпитты ёх олăӈăн нәмăлмăсўв, лэлн елды мўвев хурамăӈа па тащăӈа ат йис.

Йилуп 2026-мит ол «Айлат хоттєл ёх ол» нємн мăсўв. Елды яма па вещката рәпитты питлўв, лэлн няврӗмăт щўняӈа па кашăӈ хотăӈ ёх иса яма ат вәсăт. Иях рәт мўвев пăта тарма рәпитты питлўв: ям вәлупсы лэщăтты, вән вӗрăт вӗрты, йилуп мосты хотăт па утăт омăсты.

Югра мўв тынăӈ ёх! Сăм хăрем вўш эвăлт нынана ям ясăт луплум, тăлаӈа, щўняӈа, и нумăсн, сыстăм єтăр хăры вәлаты. 2026-мит олн мўӈ аршăк ям па мосты вӗр вӗрлўв!

Йилуп ол пила, Югра мўвев!

Округ кăща хә
Руслан Кухарук

Хăнты ясăӈа тулмащтăс:
Людмила Гурьева

Н.В. Рагимова

Газетаев лўӈăтты тынăӈ ёх!

Йилуп 2026-мит ол пила нынана ям вўща ясӈăт луплўв!

Кашăӈ ол щи ёмăӈхăтлăн мўӈ ям нумсăт, ям вӗрăт олăӈăн нәмăслўв. Тăм ол нынана ар амăт па уй ат тәл.

Мўӈ нынана вән пәмащипа ясăӈ луплўв, хуты мăнум ол мăр мўӈ айкеллўв лўӈăтсăты, ям посăт омăссăты. Елды мўӈ ищиты щи нын пăтана әмăщ айкелăт па шуши мир хăннєхуятăт олăӈăн хăншты питлўв.

Тăлаӈа, уяӈа-пищăӈа, яма хоттєл ёхлăн пила вәлаты. Кашăӈ хăтл нынана амăт па ям айкелăт ат тәл. Ёмăӈхăтл пила, тынăӈ хуятăт! Йилуп ол нынана йилуп вӗрăт ат тәл!

Надежда Рагимова па «Хăнты ясăӈ» газетайн хăншты ёх

Б.С. Хохряков

Округ мўвн вәӆты ешăк ёх!

Округ дума депутатăт па ма нынана тăм йиӆпа юхтум оӆ вўраңăн вән вўща ясăң китӆўв!

Тăм ёмăңхăтӆăн мўң нумăсӆăвн па сăмӆăвн ӆăңхаӆўв иса тумтака, щўняңа еӆӆы вәӆты. Ям нумăсӆăв тәӆўв еӆӆы вәӆтәв щирăт оӆăңăн. Ӆәӆн мўң вәӆты Югра мўвиев па вән Россия мўвев мир ăрăңа па тащăңа ат вәӆӆăт.

Тăм йиӆпа юхтум 2026-мит оӆ Россия Президент иса мўвев ӆуват вәӆты мир тўңа-щирăңа и нумăсн, вещката вәӆты щира ястăса.

Округ кәщаев Руслан Кухарук тăм юхтум 2026-мит оӆ йиӆпа тыйты семьяйт оӆа юкантсăӆӆә, ӆәӆн тўңа-щирăңа айӆат ёх ат вәсăт. Щит вўраңăн мосӆ лывеӆа така нётты, уяңа ат вәӆӆăт па нявремӆаӆ тăӆаңа ат єнмăӆӆăт.

Ешăк Югра мўвиевн вәӆты тынăң хуятыет! Тащăңа, уяңа-пищăңа, тумтака вәӆаты!

Округ Дума кәща хә **Борис Хохряков**
Хăнты ясăңа тулмащтăс: **Наталья Краснопеева**

Л.Д. Собянина

Югра мўв ешăк шуши мирăт – хăнтәт, вухаӆят па юрнăт!

Сăм хăрєм эвăӆт Йиӆуп 2026-мит оӆ пиӆа ям ясăң луплум. Тăм ёмăңхăтӆ – щит йиӆуп нумсăт нын пăтана, хуйтат йис па мурта йис вәлупсы еӆӆы тәӆăт. Йиӆуп оӆ – щит йиӆуп вєрăт тăм вәлупсыйн, щитăт яма ат мăнӆăт!

Йиӆуп оӆн ма нын пєӆана вантман луплум – нын опращӆăн иты тăм ищки мўвн яма вәӆаты, ӆавăӆман тăяты, лыв йис вєрлаӆ, сорни ясңăт, йис путрăт, моньщăт, арăт еӆӆы тўваты – щит мєт тынăң мўң вән Россия мўвев пăта.

2026-мит оӆн нын пăтана ат тывӆăт:
– Нын вєрӆăн яма ат мăнӆăт, нын па хоттєӆ ёхӆăн тăӆаңа ат вәӆӆăт!
– Вўӆы тащăтн ар пеши ат омăсӆăт, вәнтăн ар вой, йиңкăн ар хўӆ ат питӆ!
– Арсыр мирăт кўтн ӆәхсăңа вәӆаты!
– Иса муй вєрты вўтьщăӆăты – вєраты!
– Опращӆўвн хăюм тащ ӆавăӆман тăяты па еӆ тўваты!

Най-Вәртăт нынан ат ӆавăӆӆăт, хăтӆ, тылăщ па тәрум тўт нын ăшӆăн ат хәтӆăт! Нын нявремӆăн кăрща, ăрăңа, нумсăңа ат єнумӆăт па нын, вән хуятăт, хәӆăнтман ат вәӆӆăт!

Йиӆуп оӆ кашăң хота хошум, уй, мосты вєрăт ат тәӆ, ӆәӆн еӆӆы мўң увăс мўвев тащăңа ат йис!

Йиӆуп 2026-мит оӆ пиӆа, ешăк хăнты, вухаль па юрн мирăт!

Тюмень вошн вәӆты «Хәс» ариты тăхи кәща нє
Любовь Собянина

Н.В. Ташланов

Тынăң хăннєхуятăт!

Ма нынана тăм Йиӆуп оӆ пиӆа ям вўща ясңăт китӆум.

Сыры ма шеңк ӆăңхаӆум, ӆәӆн нын тумтака па тăӆаңа, рәт ёхланăн мосман ат тăйсыйты, кашăң ай па вән вєр нын хущана тәса па яма еӆӆы ат мăнăс. Ма сăмăңа хăнтэт, вухаӆят, юрнăт тăйӆум, нын «Хăнты ясăң» газетайн ищи мўңева шеңк мосӆ. Ин тăӆта айкеӆ ăкăтты ёха ям вўщайң ясңăт китӆум па ӆăңхаӆум, ӆәӆн еӆӆы тумтака ат вәсты па аршăк тәс айкеӆ ат вєрсăты!

Округев сыр-сыр хăннєхуятăта ищиты ӆăңхаӆум тумтака па тăӆаңа вәӆты!

Округ дума депутат хә **Николай Ташланов**
Хăнты ясăңа тулмащтăс: **Владимир Енов**

Л.В. Кашлатова

Тынăң хăнты па манщи мир!

Етăп 2026-мет котăн пан! Яма утатăн, кашимушет ет ат мăнтăт!

Нын хотатăн рўваңа па щўниңа ат питтăт, рут ёхтăт тытăңа ат уттăт!

Йисăңа, нуптăңа, татăң ёш, татăң кўр ет пета утатăн!

Любовь Кашлатова
(Ас кўтуп хăнтэт путрупсыйн)

Д.А. Тарагупта (Лонгортова)

Югра мўв хăннэхŏятăт!

Яӆŏп 2026-мет тăӆ пиӆн! Ямал мўв Ӆорвош район мир элты нынана тăмăщ хŏрам емăңхăтӆ кеша ям ясңăт китӆŏм. Яӆŏп тăӆ кашăң хăтӆ сорния, хошама, сăмăңа ат питӆ!

Тăм емăңхăтӆ еӆпийн муй элты нŏмсаты, щит ат тыйӆ!

Уӆŏпса умăщ мойӆŏпсэт ат мойӆăӆ, кўтэӆн аршик ям па сăмăң хŏятăт ат уӆӆăт!

Тăӆаң ёш, тăӆаң кўр, хоттэӆ ёх пиӆн щўняңа уӆаты!

Ямал мўв культура заслуженной рупатнек
Диана Тарагупта (Лонгортова)
(Ӆорвош хăнтэт путрапсыйн)

Муй вӯрн хурамтум хәԓ ю̆х ма вәԓупсєма юхтӑс: Татьяна Молданова

Тӑм йисн мӯң вана тӑйԓэв ёмӑң Йиԓуп оԓ хӑтԓэв, щи хӑтԓ пӑта пори пӑсан вєрӑнтԓа ат кӯтупн, ван хӑтԓуп тыԓщев 31-мит хӑтԓ сухӑнтыйн па Ас хӑԓты тыԓщев оԓӑң хӑтԓӑԓ оԓңиттыйн. «Йиԓуп оԓ ёмӑңхӑтԓ пориты вєр» поступсы 1699-мит оԓн Пётр I хӑншӑс, щирн ԓӯв йиԓуп, Юлианской щира оԓӑт ԓӯңтӑсты партсӑԓԓэ. Мєт оԓӑң хот ԓыпийн хәԓ ю̆х омсӑԓтӑсы хон икев хотн – щит 1817-мит оԓн.

Тӑм ёмӑңхӑтԓ Европа хуща вәԓты ёх эвӑԓт юхтӑс. Щит ԓыв йис пориты вєрӑт эвӑԓт тывум ут. Ә̆хӑт па йис рӯщӑт пориты вєрӑт пиԓа ԓыԓԓӑс. Щит пӑта рӯщӑтн вана вӯсы па рӯщ ёмӑңхӑтԓа щи йис. Арсыр мирев йис вєрӑт ки вӯты, щи кӯтн па хӑнтэт оԓӑңӑн ки лупԓӯв, йиԓуп оԓ щира ԓӯңӑтты ёмӑңхӑтԓ тӑԓ кӯтупн ӑн вєрӑнтса. Йиԓуп оԓ оԓӑң хӑтԓ – щит Тәрум ащев па щира кєрԓӑты хӑтԓ, тови пєԓа муй па тӑԓ пєԓа кєрԓӑтаԓн – щит йиԓуп оԓа ԓӯңӑтса. Хӑнтэт хуща йиԓуп оԓ оԓӑң хӑтԓ постуман вәс, хән Тәрум ащев тови пєԓа кєрԓыԓӑс, щит хӑтԓ, хән мӯң мӯвева морты мӯв тухԓӑң войт юхӑтты питԓӑт, мӯң вәԓэв, мєт оԓӑң тыв вурңайт юхӑтԓӑт, вурңа юхӑтты хӑтԓ йиԓуп оԓ оԓӑң хӑтԓа щи ԓӯңӑтса. Тәх мирев па йиԓуп оԓ оԓӑң хӑтԓа ԓӯңтыйԓсӑт вӯԓэт па кӯрӑң войт вохантты хӑтԓӑт, па щирӑт па вәсӑт. Щи хӑтԓӑт вєрӑнтсайт товийн муй па сӯсн. Тӑм хӑтԓ хурасуп Ёмӑңхӑтԓ, хән хәԓ ю̆х хота омсӑԓтӑԓы па мойԓупсэт ёха мойԓӑԓыйт, хӑнтэт щимӑщ хӑтԓ ӑн тӑйсӑт.

Тӑм хӑтԓ араԓ пєԓӑк хӑнтыԓӯв вәнт кәртӑт эвӑԓт йира питсӑт, ай вошӑт па вән вошӑт хӑра павтӑссӑт, щит пӑта рӯщӑт иты тӑмӑщ ёмӑңхӑтԓ вєрӑнтты питсӑт. Мӯң вәна ю̆вум хӑннєхә Татьяна Александровна Молданова эвӑԓт иньщӑссӯв, хән ԓӯв мєт оԓӑң пӯш хотн омсӑԓтӑты хурамӑң хәԓ ю̆х шиваԓӑс па хән Йиԓуп оԓ ёмӑңхӑтԓӑтн пори пӑсан вєрты питӑс.

Татьяна Александровна сєма питӑс Вӯтвошн Сӯмӑтвош районӑн. Хәԓмит класс вәнта щи вошн вәнԓтыԓӑс. Щит 1957–1959-мит оԓӑтн, Вӯтвошн вәԓум хӑнтэт щирн, тӑԓ Йиԓуп оԓ ёмӑңхӑтԓ ӑн тӑйсӑт, ӑшколайн хәԓ ю̆х ищи ӑн омсӑԓтыйԓса.

Мєт оԓӑң юхи тӯвум хәԓ ю̆х ԓӯв шиваԓӑс ӑшколая мӑнум оԓӑԓн.

» Щи хәԓ ю̆х ма шиваԓӑсум рӯщ леккар ими хотн – щит Антонина Игнатьевна Аликова. Вәсӑт муй ӑнтә щи ю̆х хуща юнтты утӑт, щит ма иса ӑн нәмԓєм. Нумсємн хәԓа ихтум калащӑт тәп хӑщсӑт, щи калащӑт щӑԓта мӯңева ортсайт. Щи пурайн Вӯтвоша мӑвӑт муй па печенья нянят ӑн тәтьԓясыйт, мосӑң, щи пӑта калащӑт вәсӑт. Ә̆хӑт па, хән мӯң Касума касӑԓсӯв, ма мєт оԓӑң пӯш нумсємн хӑщӑс хурамтум хәԓ ю̆х, щи ю̆х ӑшколайн вәс. Щирн урокӑтн мӯң нєпекӑт арсыр оԓюпн нєрийԓсӯв, па вутаңшӑк рӑсңа щира эвтыйԓсӯв, щи ю̆пийн ияха лак щира аймииԓсӯв па щи лакӑт ияха кӑртыйԓсӯв. Щимӑщ кӑртум кӑрӑтн хәԓ ю̆хев хурамтуман щи вәс. Мойԓупсыйн мийԓясыюв муй ӑнтә, щи вєр ӑн нәмԓєм. Мийԓясыюв ки, аԓпа, нумӑсн амтум рӯвԓ хӑщӑс, – путӑртӑԓ Татьяна Александровна.

Мєт оԓӑң ёлка ӑңкелащеԓ хотн вєрӑнтса, хән Татья 8-мит классӑн вәнԓтыԓӑс. Ԓӯв ясңӑԓн, хәԓ ю̆х пириты пӑта ԓӯв ащеԓ Александр Иванович пиԓа вәнта ӑңхсӑңӑн. Хәԓ ю̆х хурамтты пӑта хурамӑт ԓӯв Ольга па Марина апӑлнєңԓаԓ пиԓа вєрӑс:

» Щит ищи вәсӑт ияха кӑртум нєпек лакӑт, щи муԓтас па ар хурасуп нєпек расңаятн хурамтсэв, аԓпа, щит «ёрт». Нєпек эвӑԓт апӑлнєңӑԓам пиԓа па Китай мӯв щир фонарикӑт па гирляндайт вєрсӯв. Щитԓӯв ищи хәԓ ю̆ха мәступсӑԓӯв па хот йитңевн ихӑтсӯв. Щи оԓӑтн, аԓпа, мєт оԓӑң пӯш ай утԓам ӑшкола эвӑԓт мойԓупсы хирӑт тәсӑт, щӑта мавӑт па єпԓӑң нянӑт вәсӑт.

Ԓәтум юнтутӑтн хурамтум хәԓ ю̆х мєт оԓӑң пӯш Татьяна Александровна хотӑԓн омсӑԓтӑс, хән ԓӯв институт етшумаԓ ю̆пийн Мурманской область Сафоново вошн няврємӑт вәнԓтуман вәс. Щирн тынысайт ишни лыс эвӑԓт вєрум нохрӑт, сӑк гирляндайт, тӯтӑң гирлянда хуԓна ӑн тӑйс. Хәԓ ю̆х әхтыйн вет ёшпи хәс вәс.

Тӑм хӑтԓ хәԓ ю̆х ар щира хурамтты пищ вәԓ. Татьяна Александровна хотн тӑм тывты Йиԓуп оԓ пӑта кӑт хурамтум хәԓ ю̆хңӑн ԓоԓьԓӑңӑн. Щит Оксана меньԓ ԓәтум па хурамтум хәԓ ю̆хңӑн.

Т.А. Молданова. П. Молданов вєрум хур

Путӑр хӑншӑс:
Пётр Молданов

Ван хӑтӆуп тыӆӑщ 13-мит хӑтӆӑн Ваньщавӑт кәртӑӈ хуятӑт Вуӆаӈ Отечественной ӆаӆьн ӆаӆясум ёх пӑта омсум кев хурас пӯӈӑӆн ӑктӑщсӑт. Ӆыв Ваньщавӑт кәрт эвӑӆт Сӯмӑтнюӆ кәрт вәнты ӆухн мӑнты сонтумӑсӑт. Тӑм вєр «Самутнёл» шуши мирӑт община хуятӑт округ губернатор грант нётупсы унтасн ӆэщӑтсӑт. Мосӆ лупты, мєт сыры тӑмӑщ ӆухӑӈ шәшупсы 2015-мит оӆн вєрсы, хән Вуӆаӈ Победа тывум вӯш эвӑӆт 70 тӑӆ постӑсы.

Сӯмӑтнюӆ кәрт вәнты ӆухн мӑнсӑт

Ӆухн ӑӈхум хӑннєхуятӑт

Сӯмӑтнюӆ кәртӑн кев хурас

Община кәща нє Валентина Ирган вӯща ясӑӈ путӑртмаӆн лупӑс:

» 2025-мит оӆн кӑт вуӆаӈ вєр постӑсӯв, щит Вуӆаӈ Отечественной ӆаӆьн нух питум хӑтӆ вӯш эвӑӆт 80 тӑӆа йис па Ёмвош округев 95 оӆ постӑсы. Щит пӑта тӑм ӆухӑӈ шәшупсы щи вуӆаӈ вєрӈӑна ю̆кантсэв. Вуӆаӈ Отечественной ӆаӆь пурайн Россия мӯвев 26 миллион 600 щурӑс хӑннєхә вәтшӑс. Поӆнавӑт па Касум сельской советӈӑн эвӑӆт 611 хуят ӆаӆь хӑрӑта тәсыйт па 434 хуят юхи ӑнт юхӑтсӑт. Тӑм ӆӯӈӑн Сӯмӑтнюӆ кәртӑн кев хурас омӑссӯв, мӑта ут 1941-1945-мит оӆӑтн ӆаӆь хӑрӑтн пӑрум ёх пӑта вєрсэв.

Ваньщавӑт ӑшкола кәща нє Наталья Бусыгина ищи ӑкмум ёха хошум вӯща ясӈӑт лупӑс. Мосӆ лупты, ӆӯв пухӑӆ СВО тӑхийн ӆаӆясман вәӆ. Щӑӆта Нуви сӑӈхум район думайн молодёжной палата тӑхия ӆуӈты нє Нина Брусенцева ӆухн мӑнты хуятӑта ям ясӈӑт путӑртӑс.

Щи ю̆пийн ӑкмум хуятӑт Ваньщавӑт кәртӑӈ кев хураса ӑня лыптӑт пунсӑт па ӆухӑӈ ә̆шн мӑнты сонтумӑсӑт. Ӆыв Сӯмӑтнюӆ вәнты ӆухн шәшсӑт, юӆта па «Буран» әхӆӑтн хәйт мӑнсӑт, ӆәӆн мосты пурайн нётумты. Нуви сӑӈхум вош па Поӆнавӑт кәрт эвӑӆт «снегоход» карты хопӑтн ищи хӑннєхуятӑт щив мӑнсӑт. Сӯмӑтнюӆ кәртӑн ӆыв вәйтантыйӆсӑт.

Щӑта СВО тӑхийн ӆаӆясум кӑтӈӑн Алексей Дубинин па Михаил Сапелко ийха юхтум хуятӑта вӯща ясӈӑт путӑртсӑӈӑн. Айӆат хуятӑт эвӑӆт Нуви сӑӈхум дума молодёжной палата тӑхия ӆуӈты нє Стелла Тришкина ям ясӈӑт лупӑс.

Щӑӆта юхтум ёх кев хураса ӑня лыптӑт пунсӑт па хәсӆа ӆоӆьсӑт, Вуӆаӈ ӆаӆьн па СВО тӑхийн пӑрум ёх нәмӑӆмӑсӑт, щи ю̆пийн пушкан эвӑӆт салют єсӑӆсӑт. Мӯӈ веккеши нәмты питӆӑӆӯв щи хуятӑт, хуйтат рәт мӯвеӆ пӑта ӆыӆӆаӆ пунсӑӆӆаӆ.

Щи ю̆пийн ай кәрта юхтум хуятӑт пӑта етнхот вєрсы, ӆыв кӑсупсэтн кӑссӑт, арӑт арисӑт, ӆаӆь пурайн тарӑнӆум па рәпитум вән хуятӆаӆ оӆӑӈӑн нәмӑӆмӑсӑт па путӑртсӑт. Кашӑӈ щив юхтум хуята ишӑк нєпек па мойӆупсы мойӆӑсы.

Валентина Ирган
Хӑнты ясӑӈа тулмащтӑс:
Надежда Вах

Хăнты ясăӈ

Январь
(Ас хăԯты тыԯăщ)

ПН		5	12	19	26
ВТ		6	13	20	27
СР		7	14	21	28
ЧТ	1	8	15	22	29
ПТ	2	9	16	23	30
СБ	3	10	17	24	31
ВС	4	11	18	25	

Февраль
(Тәнԯуп тыԯăщ)

ПН		2	9	16	23
ВТ		3	10	17	24
СР		4	11	18	25
ЧТ		5	12	19	26
ПТ		6	13	20	27
СБ		7	14	21	28
ВС	1	8	15	22	

Март
(Ай кєр тыԯăщ)

ПН		2	9	16	23	30
ВТ		3	10	17	24	31
СР		4	11	18	25	
ЧТ		5	12	19	26	
ПТ		6*	13	20	27	
СБ		7	14	21	28	
ВС	1	8	15	22	29	

2026 оӆ

Апрель
(Вән кєр тыӆӑщ)

ПН		6	13	20	27
ВТ		7	14	21	28
СР	1	8	15	22	29
ЧТ	2	9	16	23	30*
ПТ	3	10	17	24	
СБ	4	11	18	25	
ВС	5	12	19	26	

Май
(Ас нопӑтты тыӆӑщ)

ПН		4	11	18	25
ВТ		5	12	19	26
СР		6	13	20	27
ЧТ		7	14	21	28
ПТ	1	8*	15	22	29
СБ	2	9	16	23	30
ВС	3	10	17	24	31

Июнь
(Лыпӑт тыӆӑщ)

ПН	1	8	15	22	29
ВТ	2	9	16	23	30
СР	3	10	17	24	
ЧТ	4	11*	18	25	
ПТ	5	12	19	26	
СБ	6	13	20	27	
ВС	7	14	21	28	

Июль
(Вәщ тыӆӑщ)

ПН		6	13	20	27
ВТ		7	14	21	28
СР	1	8	15	22	29
ЧТ	2	9	16	23	30
ПТ	3	10	17	24	31
СБ	4	11	18	25	
ВС	5	12	19	26	

Август
(Вәйт ӆор тыӆӑщ)

ПН		3	10	17	24	31
ВТ		4	11	18	25	
СР		5	12	19	26	
ЧТ		6	13	20	27	
ПТ		7	14	21	28	
СБ	1	8	15	22	29	
ВС	2	9	16	23	30	

Сентябрь
(Лыпӑт хойты тыӆӑщ)

ПН		7	14	21	28
ВТ	1	8	15	22	29
СР	2	9	16	23	30
ЧТ	3	10	17	24	
ПТ	4	11	18	25	
СБ	5	12	19	26	
ВС	6	13	20	27	

Октябрь
(Ай тӑхет потты тыӆӑщ)

ПН		5	12	19	26
ВТ		6	13	20	27
СР		7	14	21	28
ЧТ	1	8	15	22	29
ПТ	2	9	16	23	30
СБ	3	10	17	24	31
ВС	4	11	18	25	

Ноябрь
(Ас потты тыӆӑщ)

ПН		2	9	16	23	30
ВТ		3*	10	17	24	
СР		4	11	18	25	
ЧТ		5	12	19	26	
ПТ		6	13	20	27	
СБ		7	14	21	28	
ВС	1	8	15	22	29	

Декабрь
(Ван хӑтӆуп тыӆӑщ)

ПН		7	14	21	28
ВТ	1	8	15	22	29
СР	2	9	16	23	30
ЧТ	3	10	17	24	31
ПТ	4	11	18	25	
СБ	5	12	19	26	
ВС	6	13	20	27	

Икет вєрты йис пурмӑсӑт: щухри

Ас потты тыԓӑщ 25-мит хӑтԓ эвӑԓт 30-мит хӑтԓ вәнта ремёслайт Центр хот хуща научно-практической семинар вәс – щит вухаԓь па хӑнты икет пурмӑсӑт вєрты йис пищӑт. Тӑм вәйтантупсыя юхтум мирев йис щирн щухри вєрты вәнԓтӑсыйт.

Щухри вєрты вәнԓтыйԓԓәӈӑн. П. Молданов вєрум хур

Щи вєрӑтн лыв пиԓэла тәс ёшуп вухаԓь хӑннєхә Сергей Хозумов рәпитӑс. Ӑктупсы арсыр мир пӑта вєрӑнтса: музеятн па культура хотӑтн рәпитты мир пӑта, тәс ёшуп хӑннєхәйта, нꙗврєм вәнԓтӑты ёха, арсыр пурмӑсӑт вєрты вәнԓтыйԓты айԓат хуятӑта па иса ёха, мӑта хуятӑт хӑнты па вухаԓь мир йис вєрӑт вана тайты каш тӑйԓӑт.

Лупты мосԓ, йис хӑнты па вухаԓь ёх вәԓупсыйн вєра ар хурасуп кешет вәсӑт, арсыр тӑхетн щи кешет тӑйсайт, ар щира щи кешетн муԓтэт вєрсӑт. Кимӑт щирн ки лупты, йис вәԓупсыйн кеши – щит ӑԓ пурмӑса хән тӑйса, кешэт ёмӑӈ щира вәсӑт.

Щухри – щимӑщ кеши вәс, мӑта ут икетн иса пўш пӑнӑн тӑйса, щитӑт сотпӑӈ кешия аԓьщӑсыйт па ӑнтуп кеԓӑтн иса пўш вәсӑт. Щухри такԓы икет хўв тӑхия веԓпӑсԓуман ӑн ӈӑхийԓсӑт, щухри кешийн сыр-сыр вўсӑт пурԓисайт, оӈат эвӑԓт вєрты пурмӑсӑт йирԓаԓ ӽма вєрты пӑта па щухри мосԓ, әхԓӑӈ кеԓа вєрты шелокӑт вәшумты па ар щира тӑйсайт.

Кеши – щит кашӑӈ хӑннєхә ӧкан пурмӑс. Кашӑӈ ики кеши ԓўв ёшӑԓа мәстӑты щира вєрӑнтсӑԓә. Хӑннєхә кеши – щит ёмӑӈ пурмӑс, кушмӑԓтӑты ӧпийн щи кеши хонтыйԓтӑты щира вўйԓясы. Тәх кешет па ёрӈӑс сухн ювӑртман муԓ сўӈӑн ԓәӈх щира тӑйсайт.

Кешет пиԓа па арсыр пищӑт вәԓԓӑт: кеши ӑн рӑхԓ доԓумты, кеши доԓмум хӑннєхә нәптӑԓ сухӑнԓ; вәна ювум аки ӽм ясӑӈ лупман хиԓэԓа кеши мойԓийԓӑс, щирн ԓўв ӑрԓ, ԓўв щомӑԓ хиԓэԓа мӑнԓ; пори вєрты еԓпийн хӑнмӑт кўтԓӑԓн кешет пєлӑтсӑт, щирн яха мӑнум кӑтӈӑн вәԓупсы тўӈа мӑнты питԓ, мень нє ики хота ки мӑнԓ, ащеԓ вєрум кеши пӑнӑн вўԓ, щирн ащеԓ ԓәӈхӑтн шавиман тӑйты питԓа па арсыр вєрӑт, пищӑт вәԓԓӑт.

Вәйтантупсы пўншумн ремёслайт хот кәща ими Марина Кабакова ӑкмум мир ещаԓт ӽм вўща ясӑӈ лупӑс па тӑм икет йис пурмӑсӑт вєрты ӑктупсы оԓӑӈӑн ясӑӈ тӑйс:

» Ики йис щира вєрты пурмӑсӑт муйԓаԓ ӽмӑт, лыв йис щира рәпитԓӑт: ӧх пурмӑсӑт вєрԓӑт, нюки, пўнӑӈ сух пиԓа рәпитԓӑт па ԓєр эвӑԓт муԓты вєрԓӑт. Тӑм хӑтԓ вўша ики пурмӑсӑт нюр йис щира вєрԓайт: кеши ки – щит кеши, тынщаӈ ки – тынщаӈ. Тәп тӑм хӑтԓ шимԓ хуят йис пурмӑсӑт вєрты хошԓ. Лыв щи кўш каш тӑйԓӑт, тәп пищеԓ ӑнтә, вошн єнумсӑт. Ар хуятӑт па тәп ӑӈки пиԓа муй па аӈкаӈки пиԓа єнумԓӑт. Вәнԓтыйԓты тӑхи ӑнтә. Икет – щит икет. Имет ван кўт ияха ӑктӑщийԓԓӑт па иса вєрӑт оԓӑӈӑн путӑртԓӑт, икет – щит па хурасупа вәԓты ёх, ԓэваса ӑн путӑртԓӑт. Ин мўӈ Ёмвошн пищ тӑйԓўв, ики йис пурмӑсӑт вєрты вәнԓтыйԓты тӑхи тӑйты питсўв, ёшн хӑннєхәя йиты пищ вәԓ па щи вєрӑт еԓԓы тәты.

Марина Викторовна ясӑӈӑн:

» Тӑм ӑктупсэв ӧпийн кеши щимӑщ пос йиԓ, мӑта пєԓа вантман мўӈ нумсэвн вәты питԓўв, муй вўрн вән вошн йис икет пурмӑсӑт вєрты вєр еԓԓы тәты питсўв. Ԓўв па путӑртӑс ики вєрӑт оԓӑӈӑн, кеши муй па па пурмӑс – щит хўв мӑр вєрты пурмӑсӑт. Мєт сыры мосԓ ӽм ӧх вәйтты. Тӑм хӑтԓ тыв вәнԓтыйԓты ӧхтум мирева мўӈ кеши вєрты пӑта щив мәстӑты ӧхн мӑсԓўв. Еԓԓы ёх вәнԓтӑты хән питԓўв, мўӈ ванԓтӑԓўв, муй вўрн щи ӧхӑт вәнтӑн кӑншты. Щи щира мўӈева ияха вәнта мӑнты мосԓ. Йис пурмӑсӑт вєрты мирева ӽма вәты мосԓ, муйсӑр ӧх эвӑԓт муй вєрԓа. Вәнши, сўмӑт ӧх па па ӧхӑт муя вєрты мәстӑԓӑт. Вәншет ищи ар хураспет – мосԓ мосты ӧх пириты муй па муԓты ӧх шәп. Щӑԓта па вәты мосԓ, муй вўрн щи ӧх шавиты мосԓ, вәты мосԓ, пурмӑс вєрты еԓпийн сорӑԓтӑты щи ӧх рӑхԓ муй ӑнтә. Па арсыр вєрӑт вәты мосԓ.

Ёшӑӈ хӑннєхә Сергей Хозумов – щит йис щира пурмӑс вєрты хә, ԓўв йис ёхԓаԓ эвӑԓт иса вєрӑта вәнԓтӑс, щит пӑта ԓўв хущаԓа вәнԓтыйԓты щира вєра ар ёх юхӑтсӑт.

» Вєра ар хуят юхтӑс, ма нәмӑссум, ӈкєм хуят питԓ, щирн рәпитты ӽмшӑк. Ар хуят пиԓа ԓавӑртшӑк. Щит хуты кашӑӈ хӑннєхә пиԓа атэԓт щира путӑртты мосԓ, атэԓт щира ԓўвеԓа ванԓтӑты мосԓ, муй вўрн вєрты, – путӑртӑԓ Сергей Хозумов.

Тӑм щухри вєрты ӑктупсыя ӧхтум ёх вәнԓсӑт, муй вўрн карты пиԓа рәпитты, муй вўрн ӧх пиԓа рәпитты, ӑктупсы хуԓам ӧпийн кашӑӈ хӑннєхә ԓўв кешеԓ ёшн катӑԓман ӧхи щи мӑнӑс.

Ма щирємн, щимӑщ вәнԓтӑты хӑрӑт шеӈк мосԓӑт, вантэ, тӑта айԓат ёх арсыр мосты йис пурмӑсӑт вєрты оԓӑӈӑн уша вєрԓӑт.

Путӑр хӑншӑс:
Пётр Молданов

Варьёган кәртăӊ мєт олăӊ вәнлтыйлты хуятăт

Вухсар тăйты тăхийн рәпитты ёх

Варьёган кәртăӊ мир хурăӊ ванлтупсыйн

Интăм катра пурмăсăт лавăлты тăхи – щит ăнтә тәп культура тăхи, щăта рәпатнекăт йилуп щирн йис вәлупсы, пурмăсăт лавăлты вәнлтыйллăт. И ищимăщ вєр – щит «Варьёган кәртăӊ мир вєншăт» нємпи хурăӊ ванлтупсы.

Щит лэщăтсы, ләлн тыв кәртăӊ па мойӊ мира әмăщ юхăтты ат вәс, тăм хурăт унтасн Варьёган кәрт вәлупсы олăӊăн уша вєрты рăхл. Муй щирн тăм кәртые тывăс, муйсăр мир тăта вәсăт па тарма рәпитсăт. Хурăтн мŏӊ опращлŏв, вән хуятăт, мŏӊ ăӊкилŏв-ащилŏв, кәртăӊ мир шивалăты рăхл.

Тăм мосты вєр 2015-мит ол вŏш эвăлт тәлŏв, кәртăӊ па мойӊ мира щит шєӊк әмăщ вантты. Тăмăщ хурăӊ ванлтупсэт «Ночь в музее», «Ночь искусств» ёмăӊхăтлӊăн пурайн лэщăтлŏв. Щи пурайн кәртăӊ мир ям арат щос артăн хурăт вантман нәмăлмăлăт, муй щирн Варьёган кәрт тывăс, муйсăр ям хăннєхуятăт тăта рәпитсăт па па әмăщ вєрăт олăӊăн уша вєрлăт.

Мŏӊ музей хотэвн кăт щурăс мултас хур лавăлман вәл – щит хулыева мŏӊ кәртăӊ миревн олăӊăн. Йис вәлупсэв лавăлты пăта мŏӊ рәпатнеклŏв иса муй вєрлăт, ләлн кәртăӊ па мойӊ мира тăта әмăщ ат вәс. Йилуп вєр тывăл ки, мŏӊ нынана имухты хăншлŏв.

К.В. Казамкин Киров нємпи колхоз кәща хә

Вой сухăт вŏлыйт

Зоя Казамкина,
Варьёган кәртăн
этнографической парк-музей
рәпатнек

Хăнты ясăӊа тулмащтăс:
Людмила Гурьева

50 оӆ мăр и нумăсн, и сăмн вәӆӆăңăн

Андрей Савватеевич па Павла Михайловна эвăн па хиӆыӆаӆ пиӆа

Ай кєр тыӆăщ тыӆăщн Касум вош эвăӆт Андрей Савватеевич па Павла Михайловна Каневңăн вән ёмăңхăтӆ постăсңăн. Ӆын 50 оӆ мăр яха вәӆӆăңăн, хăнтэт ӆупты щирн, 50 оӆ мăр и мевăӆн шәшӆăңăн, и шăншăн шәшӆăңăн.

Павла Михайловна 1954-мит оӆн вўӆең ёх хотн сєма питăс. Хетта юханăн ăңкеӆ-ащеӆ пиӆа ай пурайн вўлы тащн вәсăт. Ăңкеӆ – Анастасия Ивановна, ащеӆ – Михаил Дмитриевич Тользинңăн. Ащеӆ па ăңкеӆ щăта касум совхоз бригадайн рэпитсăңăн, няврємăт єнмăлсăңăн – Илья, Мария, Галина, Павла, Иван, Павел, Римма. Павла Касум ăшколайн вәнӆтыӆăс, щăӆта Елена Тоголмазова пиӆа Лапăтнаңк воша строительной училищая вәнӆтыйӆты мăнсăңăн, вәнӆтыйман, Тюмень воша практикая яңхсăңăн.

Щи пурайн мўң мўвев вошăт иса лэщăтсыйт, хотăт омăсты тăхетн арсыр мирăт рэпитсăт. Яма вәнӆтыйман пăта Москва хон воша китыйӆсыйңăн. Имуӆтыйн Павла юхи юхтăс па еӆӆы вәнӆтыйӆты ăн мăнăс, ăңкеӆ-ащеӆ пиӆа вәнтăн вәс.

1975-мит оӆн ай кєр тыӆăщн Касум совхозн рэпитты питăс, 2009-мит оӆн пенсияя мăнăс, 34 оӆ мăр рэпитăс.

А.С. Канев вўӆең ёх кăсупсыйн. С. Рандымова вєрум хурңăн

Андрей Савватеевич Канев Касум вошн сєма питăс, ӆўв вән сăран семьяйн мєт ай пуха вәс. Николай, Мария, Владислав, Петр, Клавдия яйӆаӆ па упиӆаӆ вәсăт.

Ăңкеӆ – Мария Никитична Канева, ащеӆ – Савватей Канев. Ăңкеӆ-ащеӆ вўлы лавăӆман рэпитсăңăн. Ӆўв тәп кăт оӆ ӆуват вәс, ăңкеӆ ăнтәма йиc. Аңщащеӆ па аңкаңкеӆ пиӆа єнмăс.

Андрей Савватеевич ар оӆ бригадайн Касум совхозн вўлы лавăӆты хәя рэпитăс. Кашăң оӆ вўӆең ёх кăсупсыйн кăсăс. Вўлы лавăӆты вєрăт па митрайт яма вәӆдэ. Щи пурайн вән тащн атӆ-хăтӆ рэпитсăт.

Андрей па Павла яха мăнум юпийн вўлы тащн нялмит бригадайн рэпитсăңăн, Касум вошн вәсңăн. Няврємăңа йисңăн, Василий па Татьяна нярємңăн сєма питсăңăн.

Вән пухиеӆ Чечня хуща служитăс. Щи атум ӆаль вантум пухăта юхи юхăттэӆ пурайн юӆн вәӆупсыйн лавăрт вәӆты, сăмӆаӆ кăшитӆăт. Василий кăт нярємӆаӆ ая вәсңăн, хән ăнтәма йиc.

Татьяна эвиян Касум ăшколайн вәнӆтыӆăс, щăӆта Нуви сăңхум вошн колледжа вәнӆтыйӆты мăнăс. Таня икия мăнăс па хоттеӆ ёхӆаӆ пиӆа Ваньщавăт кәртăн вәӆӆăт. Щăта икеӆ пиӆа рэпитӆăңăн, хәӆум нярємие єнмăӆӆăңăн – Аня, Миша па Вова.

Тăм вәна ювум кăтңăн ин и ӆотн ăнт омăсӆăңăн. Андрей Савватеевич тăм оӆ 70 оӆа йиӆ, ин вәнты щи вәнта вўлы лавăӆман ӆўңăн па тăӆн вўлыӆаӆ хуща яңхийӆ. Павла Михайловна пуркаит, вейт ёнтăӆ. Ӆўв ёнтум хурамăң ӆәмăтсухӆаӆн нявремӆаӆ, икеӆ яңхӆăт.

Касум вошн вәӆӆăңăн, ӆын хущана рәтнайӆаӆ, хиӆыӆаӆ юхтыйӆӆăт. И нумăсн, и сăмăн вәӆты кăтңăн пеӆа вєра әмăщ вантты.

Тăм ям хăннехәйңăн мўң ищи ям ясăңăн китӆăӆўв. Йисăңа-нэптăңа ат вәӆӆăңăн, уяңа-пищăңа ат вәӆӆăңăн.

Путăр хăншăс:
Светлана Рандымова

Юван Еля хиԓнєңӑԓ пиԓа

Юван Марья имеԓ рәтԓаԓ пиԓа

Лозьва юхан маньщи хә

Ёмвошн ван хӑтлуп тыԓӑщн 9-мит хӑтӑԓн йис пурмӑсӑт шавиты «Торум Маа» музей хущи «История Ювана Бороды» ванԓтупсы вәс. Щит вухаԓь ики Иван Ильич Куриков оԓӑңӑн лэщӑтса.

Сыр-сыр хурӑт, пурмӑсӑт па йис киникайт тӑм ванԓтупсы лэщӑтты щира «Отражение» йис пурмӑсӑт шавиты центр тӑхийн рәпитты нєңӑт тәсӑт. Щи тӑхи Талинка вошн Советской район хущи вәԓ. Тӑм пурмӑсӑт Иван Ильич эвеԓн Анисья Ивановнайн тӑм тӑхия ипўша щира шавиты мӑсԓэ.

Иван Ильич Куриков Ивдельской район Лямья паульн сємa питӑс. Лўв оԓӑԓн щимӑщ путӑр вәԓ, мӑтты, Иван Ильич ай пурайн шеңк мәша йис, щирн ӑңкеԓн-ащеԓн пәп ики хущи ӑмӑԓты щира тәса. Ин ёмӑң ики ястумаԓ, мӑтты, няврєм пєрна посӑн мосԓ пунты. Щӑԓта щи юпийн ин няврєм ёшԓ нух щи пунсӑԓԓэ. Щи пәп ики щемья хущи лўв єнмӑс. Киникайт лўңӑтты па хӑншты вәнԓӑс. Иван пух хўԓ, вәнт вой веԓпӑсԓӑты вєрӑта ӑма вәнԓӑс.

Лапӑтхущьяң оԓа ювмаԓ пурайн Иван Ильич Мария Ивановна Дунаева Атымья пусӑԓн омӑсты Вершина кәрт эԓты имия вўсԓэ. Ӑха мӑнман юпийн ԓын Пелым пўсԓ хонӑңӑн омӑсты Гарёвка кәрта вәԓты щира мӑнсӑңӑн. Щӑта вән хот омӑссӑңӑн па хәт няврєм тӑйсӑңӑн. Марья имеԓ, ястӑԓӑт, мӑтты айтеԓн пушканӑн веԓпӑсԓӑты хошӑс. Анисья эвеԓ ищи айтеԓн ԓаңки веԓпӑсԓӑты хошӑс.

Юван ики имеԓ пиԓа ар мис, ԓов, ош, щищкўрек тӑйсӑңӑн. Ԓын ԓапӑт амп тӑйсӑңӑн. Дамочка нємпи ампӑн вўԓы ԓавӑԓмаԓ, Вўрты ампӑԓ курӑң вой нәхԓӑс, Паль нємпи ампӑн нюхӑс кӑншӑс, Шамша нємпи ампӑн па ԓаңки вәйтӑс, Некши нєм тӑюм ампӑн мойпӑр вәйтӑс.

Юван ики тәсыева хошӑс саңквыԓтапӑт вєрты па ӑма юнтты. Лўв шӑкляң вўрты тўш таймаԓ сайн, щирн Юван Борода нємн пунса.

Лўв вәԓмаԓ хўват вўԓы ԓавӑԓман па вәс. Хәлумсот кєм вўԓы таймаԓ. Товийн, хән вўԓэт Кев пєԓы воштӑты пурая йиԓ, мӑнты ӑшԓ хўватн вәԓты мир вўԓэт лўв вўԓы тащӑԓа пиԓтӑщԓӑт, па Юван икен Кев пєԓы тащӑԓ воштӑԓԓэ. Щи пурайн вўԓы тащӑԓ щурӑс кєма йиԓ. Кева мӑнтэԓ еԓпийн поры вєрԓӑт, ԓәԓн вўԓы тащ ԓўңӑн тӑйты тӑхет пєԓы тӑԓаңа ат юхӑтсӑт. Лўң мӑр Юван ики вўԓэт щӑта тӑйԓӑԓэ па сўсн юхԓы воштӑԓԓэ.

Пелыма юхтыԓыты Ленигрaд, Москва эԓты учёной мир Юван икен оԓӑңӑн щиты ястӑԓӑт:

» *Рўщ ясӑңӑн ӑма путӑртты хошԓ, рәт вәнт мўвԓаԓ шеңк ӑма вәйтԓӑԓԓэ. Лўв имеԓ па ӑма рўщ ясӑңӑн путӑртты, лўңӑтты па хӑншты хошԓ.*

Юван ики имеԓ пиԓа мойң ёх тўңа-щирӑңа вана вўԓԓӑн, ԓапӑтԓӑԓн, ԓын хотӑнӑн ар уԓты нуры тӑйсӑңӑн.

Тӑм ванԓтупсыйн Иван Ильич Анисья Ивановна эвеԓ па Елена Николаевна Степанова хиԓнәңӑԓ вәсңӑн. Лена хиԓнєңӑԓ ястӑԓ:

» *Ма аңщащєм ӑма ӑн нәмԓєм, лўв ӑнтәма ювмаԓ пурайн ма хуԓна ай вәсум. Тәп нәмԓєм, муй щирн хопн ӑңхсўв, мӑнєм хўԓн ԓапӑтсӑԓԓэ. Ащєм аңщащєм оԓӑңӑн мӑнєма ар путӑртыԓӑс. Ащєм рўщ ики вәс, тәп аңщащємн шеңк сӑмӑңа тӑйса. Хўԓ веԓпӑсԓӑты, вәнт вой мущатты, вўԓэт ԓавӑԓты пищӑта иса лўвеԓ вәнԓтӑсԓэ.*

Иван Ильич Куриков, 1978-мит оԓ

Иван Ильич ӑнтәма ювмаԓ пурайн хәтъяң оԓа ювантыйс. Лўв юпеԓн Ивдельской район хущи вўԓы тащӑт тӑйты нємӑԓт хуят ӑн хӑщӑс. Ин тӑм йисн Ивдельской районӑн тәп 137 маньщи хуят вәԓ.

Путӑр хӑншӑс:
Наталья Краснопеева

Ӑңки вєрум ясӑң

Имулдтыйн па и вәтща мӯв авӑтн, и вәтща нәрум авӑтн шеңк нӯшая и хӑнты имилэңкие вәлдмал. Лӯв хәлдум пух тӑймал па єнмӑлдмал. Щи киньща ар тӑл мӑнл, ар лӯң пӑрл, хуты ин пухлал єнумсӑт, вәна йисӑт, нюхєңа-лантӑңа питсӑт, ӑрн-щомн юхӑтсыйт. Ӑңкел ими па иса пирщӑмӑсы па ӑрлалн муй щомлалн тӑлаңтєлн щи хӑщуптӑсы.

И пӯш ӑңкел ими пухлал вана вохсӑлэ па щиты лывела путӑртӑс па партӑс:

– *Нын, пухиет, вәна щи йисты, ма па муй арат вєритсум, муйкєм ӑр па щом тӑйсум, щиты нынан єнмӑлсӑлам. Ин нын ушӑңсащӑң вӯшӑт вәнты юхӑтсӑты, ӑрӑңа-щомӑңа питсӑты. Юлн ӑл омӑсман, хуты муй вӯша нын юхӑтты щирӑт мущатлӑты. Ма щирємн, кашӑң хәя мосл па мӯвӑта-йиңкӑта мӑнтыя па лӯв ӑма вәлты-холты щирлал хӑннєхуятӑт кӯтӑтн кӑнштыя. Мӑта хӑннєхә, вантэ, и лотн ӑн омӑсл па мулты вєрӑл, щит ищипа ӑм вәлупсы щир лӯвел мущатл!*

Щи киньща ӑңкел лупум ясңӑт юпийн вән пухӑл айлтыева хӯв ӑшӑла мӑнты лэщӑтылӑс. Ӑңкел ими нянь вєрӑс, пухӑла мӑслэ па щиты щи лӯвела нёхмӑс:

– *Тӑм нянен тәп щи пураитн лєтыя вєритлӑн, хән шеңк сӑмен вохтыя питла. Щӑлта лӯвел тӑлаңтєлн юхи лєтэн кӯтн, щит йилпа ӑм арат ӑрнщомн нӑң юхӑтлыйн па кашӑң лавӑртӑң вєрӑт еллы тӯңщирӑңа па вещката лэщӑтлӑн!*

Щитӑлн мєт вән пухӑл ӑктӑщӑс, сєма питум, айтэлн єнмум мӯвл тӑхи эвӑлт хӯв мӯвӑта-йиңкӑта уяң па тащӑң вәлупсы лӯвел кӑншты еллы щи шәшмӑс.

Хӯв муй ван кӯт лӯв шәшӑс, еша вәс шеңк сӑмл вохты питса. Щӑлта ӑңкел ими миюм нянь пӑнӑн вӯюм хирӑл эвӑлт нух талсӑлэ. Няньл па нух сормал, хулна пєңкӑтн пурємӑты лӯвел ӑн рӑхӑс. Вән пухӑл ӑңкел пєла лыкащӑс па лӯв вєрум няньл ӑш йира така ёвӑлмӑслэ па мӑнум ӑшӑлн еллы шәшмӑс.

Щиты шәштал муй мӑнтал щирн ӑш йирӑлн омӑстыя ай павӑрт хота лӯв щи юхӑтл. Ай павӑрт хот пӯңлӑлн карты келн ил йирум амп така лӯв пєлала хурӑтты кєрлӑл. Лӯв хурӑтты сыйл хәлман, хот ов эвӑлт шӑнш ил мукарум пирӑщ ими єтмал па хӑнты пухӑл пила вӯща вєрӑл, щиты лӯвела ин лупл:

– *Ма хотєм лыпия луңа-сӑр, алпа, сӑмен вохла, лєтыя-яньщты лӑңхалайн!*

Щи киньща хӑнты пух мукарэң шӑншӑң пирӑщ имийн ӑмсыева лапӑтла муй яньщлтӑла па ӑхӑт щимӑщ ясңӑтн щи ястӑла:

– *Ма ӑма вәйтлєм, хуты ин нӑң уяң па тащӑң вәлупсы щир кӑншты юхӑтсӑн.*

Тӑм хотєм шӑнш пєлӑкн мӯв вӯс тӑйлум, лӯв тӑлаңтєлн йиңкӑн лӑп ӑмӑртса.

Нӑңена мӯв вӯсємн вәлты, йиңкӑт хулыева кев пӯтємн нух ӑмӑртыя мосл.

Щи тӑхи хуща нӑң шеңк ар хәс шивалӑлӑн. Тӑм йилпа єттыя ат мӑр йиңкӑн вәлты хәсӑт хулыева нух ки ӑмӑрлӑн, щит нӑң уен па тащӑң вәлупсы щирен ищи кӯрумн вәйтлэн!

– Я-а-а, щит хуты муй лавӑртӑң вєр хән, ма лӯвел ищи кӯрумн лэщӑтлєм, – еша ишканьщман, па мӯв эвӑлт юхтум вән пух мукарєң пирӑщ имела лупӑс.

Ульяна Ефремова хӑншум хур

Хән етна пєлка йил, вән пухӑл нюки келӑл па кев пӯтл алємӑл па мукарєң иимел хот шӑнша мӯв вӯс эвӑлт йиңк хуща вәлты хәсӑт нух ӑмӑрты мӑнл.

Шеңк ар хәс йиңкӑт пила лӯв нух ӑмӑртӑс. Пура-пурайн мӯв вӯс пєла иллы вантыйл: «Кай! Щӑта хулна шеңк ар хәс йиңк лыпийн вәлтал». Щитӑлн па щи кев путӑлн йиңкӑң хәсӑт нух ӑмӑрты пиньщӑл. Мӯв вӯсӑл илпийн хәсӑт ӑл вурлӑлӑт лӯв сємңӑлал елпийн, мӑтты ки, няхлӑт: *«Ӑмӑрта, ӑмӑрта мӯңев, ищипа хулыева нухлы талтыя ӑн вєритлӑн».* Имултыйн алӑң хәщла йил. Вән пухӑл иллы пєлы вантӑлыйл: «Илӑн йиңк па хәс хулна тєлыева хӑщӑс». Ин пух щимӑщ нумӑсн юхӑтсы: *«Мукарєң пирӑщ ими ӑл щиты нємасыя мӑнєма щи йиңкӑң хәсӑт нух ӑмӑртыя тыв китӑс, лӯв ӑл щиты ма елпємн няхӑс, муй щирн щи арат йиңк па хәс нух ӑмӑртыя рӑхл?»* Щитӑлн вән пухӑл лыкн щи юхӑтлы, нюки келӑл па кев пӯтӑл еллы вущкӑслэ, сора-сора юхлы шәшмӑс.

Юхи юхӑтмалн, ӑңкел ими лӯвела нємулты ӑн па лупӑс, тәп ухлэңкиел еша илшӑк єсӑлсӑлэ.

Щӑлта кӯтуп пухӑл хӯв мӯвӑта-йиңкӑта уяң па тащӑң вәлупсы кӑншты еллы шәшмӑс. Мӑнтал елпийн лӯвела ӑңкел ими ищиты нянь мӑс па щиты лупӑс:

– *Тӑм нянен тәп щи пураитн лєтыя вєритлӑн, хән шеңк сӑмен вохты питла. Щӑлта лӯвел тӑлаңтєлн юхи лєтэн кӯтн, щит йилпа ӑм арат ӑрнщомн нӑң юхӑтлыйн па кашӑң лавӑртӑң вєрӑт еллы тӯңщирӑңа па вещката лэщӑтлӑн!*

Хӯв муй ван кӯтуп пухӑл еллы шәшӑс па еша вәс сӑмл вохты питса. Щӑлта ӑңкел ими миюм нянь хирӑл эвӑлт талсӑлэ. Няньл тӑлаңтєлн сорма ювмал, хулна пєңкӑтн пурємӑтыя лӯвел ӑн рӑхӑс. Кӯтуп пухӑл ӑңкел пєла лыкащӑс па лӯв вєрум няньл ӑш йира така ёвӑлмӑслэ, мӑнум ӑшӑлн еллы шәшмӑс.

Щиты шәштал муй мӑнтӑл щирн ӑш йирӑлн омӑстыя ай павӑрт хота лӯв щи юхӑтл. Ай павӑрт хотл пӯңлӑлн карты келн ил йирум амп така лӯв пєлэла хурӑттыя кєрлӑл. Лӯв хурӑтты сыйл хәлман хот ов эвӑлт шӑнш ил мукарум пирӑщ ими єтмӑл, хӑнты пух пила вӯща вєрл па тӑмиты щи лӯвела лупл:

«Ма хотєм лыпия луңа-сӑр, алпа, сӑмен вохла, лєтыя-яньщтыя лӑңхалайн!»

Щи киньща хӑнты пух мукарєӊ шӑншӑӊ пирӑщ имийн ямсыева лапӑтла муй яньщлтӑла па ӑхӑт щимӑщ ясӊӑтн щи ястӑла:

– Ма яма вәйтлєм, хуты ин нӑӊ уяӊ па тащӑӊ вәлупсы щир кӑншты юхӑтсӑн.

Тӑм хотєм шӑнш пєлӑкн мӯв вӯс тӑйлум, лӯв тӑлаӊтєлн йиӊкӑн лӑп ӑмӑртса.

Нӑӊена мӯв вӯсємн вәлтыя йиӊкӑт хулыева кев пӯтємн нух ӑмӑрты мосл.

Щи тӑхи хуща нӑӊ шеӊк ар хәс шивалӑлӑн. Тӑм йилпа єтты ат мӑр йиӊкӑн вәлты хәсӑт хулыева нух ки ӑмӑрлӑн, щит нӑӊ уен па тащӑӊ вәлупсы щирен ищи кӯрумн вәйтлән!

– Я-а-а, щит хуты муй лавӑртӑӊ вер хән, ма лӯвел ищи кӯрумн ләщӑтлєм, – ишканьщман па мӯв эвӑлт юхтум кӯтуп пухӑл мукарєӊ пирӑщ имела лупӑс.

Хән етна пєлка йил, кӯтуп пухӑл мукарєӊ иимел хот шӑнша мӯв вӯс эвӑлт йиӊк хуща вәлты хәсӑт нух ӑмӑрты щи мӑнл. Шеӊк ар хәс йиӊк пила лӯв нух ӑмӑртӑс. Пура-пурайн мӯв вӯс пєлы илды вантыйл: *«Кай! Щӑта хулна шеӊк ар хәс йиӊк илпийн вәлтӑл».* Щӑлта кӯтуп пухӑл вулаӊ лыкн юхӑтла, нюки келӑл па кев путӑл елды вущкӑсләэ, щитӑлн сора-сора юхлы шәшмӑс.

Юхи юхӑтмалн, ӑӊкел ими лӯвела нємулты ӑн па лупӑс, тәп ухләӊкиел еша илшӑк єсӑлсӑлә.

Щи киньща мєт ай пухӑл хӯв мӯвӑта-йиӊкӑта уяӊ па тащӑӊ вәлупсы кӑншты елды пєла шәшмӑс. Ищиты ӑӊкелн лӯв няньн мӑса па партса, ләлн яйӊӑлал иты нємулты вер ӑн верӑс, па веритты кємӑлн вещката хәя ат вәс.

Хӯв муй ван кӯт мєт ай пухӑл елды шәшӑс па еша вәс сӑмл вохты питса. Щӑлта ӑӊкел ими миюм нянь хирӑл эвӑлт талсӑлә. Няньл тӑлаӊтєлн сорма ювмал, хулна пеӊкӑн пурємӑтыя лӯвел ӑн рӑхӑс. Ай пухӑл ӑӊкел пєла иса ӑн па лыкащӑс па лӯв верум няньл еша лєс па мӑнум ӑшӑлн елды шәшмӑс.

Ӑхӑт лӯв ищиты мукарєӊ шӑншӑӊ пирӑщ ими пила вәйтантылӑс па лупӑс лӯвела, хуты пӑнӑн вӯюм лєтутӑт тӑйл. Щитӑлн ӑӊкел миюм няние лавємӑс, пирӑщ имел хот шӑнша мӯв вӯсӑл эвӑлт йиӊкӑт па хәсӑт нух ӑмӑрты мӑнӑс.

Тӑлаӊ ат мӑр лӯв вещката рәпитӑс, йиӊкӑӊ хәсӑт иса хулыева нух ӑмӑртӑс.

Имултыйн алӑӊ хәсӑлн мукарєӊ пирӑщ имел лӯв хущела юхтӑс па тӑмиты щи нёхмӑс: *«Ешӑк пухие, шеӊк вән па вулаӊ вер нӑӊ версӑн! Йис пураитн тарум меӊк ики тӑта вәс. Лӯв ӑл хуятӑт тӑюм мӯвӑт-йиӊкӑт, войт-хӯлӑт муй вӯлы тащӑт тӑм мӯв вӯс илпийн ил хӑнятсӑлә. Щӑлта лӯв сӑмл ищиты тӑм хәсӑт кӯтн ил хӑнятӑс. Нӑӊ, вантә, йиӊк пила щи хәсӑт нух талсӑн па рӯвӑӊ хӑтл найн меӊк икен сӑм нух вӯщитсы. Муй арат тащӑт лӯв тӑта ил хӑнятӑс, ин хулыева нӑӊена хӑщсӑт!»*

Мукарєӊ пирӑщ ими ясӊӑт хәлман ай пух шеӊк нух амтӑс, арсыр мӯвӑтн па йиӊкӑтн вәлум хӑннєхуятӑт ийха ӑктӑс па меӊк икен мӯва хӑнятум мӯвӑт-йиӊкӑт, войт-хӯлӑт па вӯлы тащӑт хулыева лакки ортӑс. Нӯша хәйт па неӊӑт кӯтн ӑӊкел ими шивалӑс, щит лӯв ясӊӑл щирн иса єнмӑс па ям хәявоя йис!

Владимир Енов

йис ёх путрӑт щирн нумсӑл хӯватн йилпа хӑншум моньщал

М.В. Кабакова

Йилуп ол – щимӑщ ёмӑӊхӑтл, хута мӯӊ нумӑсн тӑйлӯв мӑнум олӑт па лавӑллӯв йилуп ол.

2025-мит олн кӑт вән ёмӑӊхӑтл вәс – 80 ол Вулаӊ лалын нух питум верев па мӯӊ округев 95 ола ювум ёмӑӊхӑтл. Тӑм ол ремёслайт Центр хотн вера яма мӑнӑс: мӯӊ йилуп верӑт пӯншсӯв па елды щит тәты питлӯв.

Кашӑӊ хӑннєхәя вән пәмащипа ясӑӊ луплум! Хуйтат мӯӊ пилзва вәсӑт па рәпитсӑт, мӯӊ пӑнтәв елды яма ат мӑнл. Йилуп ол нынана әмӑщ верӑт ат мойлӑл. Нын хотӑӊ ёхлӑн яма ат вәллӑт па вәлупсы яма ат мӑнл. Муй нын йилуп олн олӊитты питлӑты – щит ат тывл. Кашӑӊ хӑтл нынана әмӑщ верӑт ат мӑл.

Йилуп ол пила! Щи йилуп ол мєт ям ола ат питл!

Уяӊа! Пищӑӊа! Нәптӑӊа! Йисӑӊа вәлаты!

Югра ремёслайт Центр кӑща ими ***Марина Кабакова***

Е.Т. Федотова

Югра мӯвн вәлты тынӑӊ мирев!

Йилуп ол пила! Тӑм йилуп олн иса верӑт яма ат мӑнлӑт. Кашӑӊ хӑннєхә нумӑсн тӑйты ат питл, муй лӯв йилуп олн вӯтьщӑл верты – щиты ат йинмал.

Мєт вән вер елды тәты мосл – мӯӊ няврємлӯва рәт ясӑӊ вәнлтӑты. Па елды щи верев тәты.

Па ям вӯща ясӑӊ культура рәпитты ёхлӯва китлум. Нын рәпатаян мӯӊ вәлупсэва вера мосман вәл.

Ма сӑмн тӑйты – «Касум Ёх» па «Торум Маа» музейӊӑн – йилуп олн аршӑк әмӑщ ванлтупсы ат верлӑӊӑн па мӯӊ мирева щив яӊхты әмӑщ ат питл.

Тӑлаӊа, яма вәлаты! Йилуп ол пила!

«Торум Маа» музеев кӑща ими ***Елена Федотова***

Вӯԯы – увӑс мирӑт тащ па уй

З.Н. Лозямова вӯԯэт оԯӑӈӑн путӑртӑԯ

Н. Жеманская хӑншум хурӑт

Вӯԯы увӑс мӯвн вәԯты хуят пӑта щит мєт сӑма рӑхты, мосты па тынӑӈ вой. Шуши мирӑт катра йис вӯш эвӑԯт вӯԯэт тӑйты питсӑт, ԯыв пӑтэԯа щит уй па тащ тәты вой.

Юрн мир поэт хә Юрий Вэлла тӑм вой оԯӑӈӑн щиты путӑртыԯӑс:

Нынана вән вӯԯєӈ тащ мосԯ ки, нын хоттєԯ ёхԯӑн пиԯа вӯԯэт шалитман па ԯавӑԯман тӑйты питԯӑты, ԯәԯн ԯывеԯа ям ат вәс. Щи пурайн нынана ищи ям питԯ.

Учёной хуятӑт увӑс мӯв ԯуваттыйн яӈхсӑт па уша вєрсӑт, хуты хӑннєхуятӑта вӯԯэт такԯы ԯавӑрт вәԯты ԯәԯн вәс.

Мӑнум сӯсн «Торум Маа» йис пурмӑсӑт шавиты тӑхийн вӯԯэт оԯӑӈӑн әмӑщ ванԯтупсы вєрӑнтсы. Щӑта путӑртсы, хуты нәрумн па вәнт шушетн вәԯты хӑнтэт па юрнӑт пӑта вӯԯэт мєт мосты па тынӑӈ воята вәԯԯӑт. Вӯԯы – щит хошум па хурамӑӈ ԯәмӑтсух, щит єпԯӑӈ па сытӑӈ ԯєтут, щит сора яӈхты щир па па арсыр вєрӑтн нётты вой.

Вәнԯат ими Зоя Никифоровна Лозямова вӯԯєӈ хоттєԯ ёх хущи єнмӑс. Ԯӯв путӑртӑс, хуты вӯԯэт хӑнтэт пӑта, щит ԯыв вәԯупсэԯ, вӯԯы такԯы хӑннєхуятӑта ԯавӑрт вәԯты. Вӯԯэт тӑйты хӑннєхуятӑт айԯат вӯш эвӑԯт вӯԯэт пиԯа єнумԯӑт. Пешие кӑшаӈ ки, юԯн тӑйԯы, ԯӯв няврємӑт пиԯа єнумԯ. Пушхиет ӑшколая мӑнтэԯн вӯԯые такԯы мӑрємӑԯыйт.

Тӑм йисн округевн кӑт тӑхи вәԯ, хута ар вӯԯы тӑйԯы па єнмӑԯԯы, щит Казымской па Саранпаульской совхозӈӑн. Тӑм тӑхет 1930-мит оԯӑтн тывсӑт, тӑта вӯԯы тащӑт ԯавӑԯман ар хӑннєхә рәпитӑс. Ԯыв хотаӈ ёхԯаԯ пиԯа иса вәԯупсэԯ хӯват вӯԯы тащӑт тӑйман әрмӑт па вәнтӑт хӯват касԯуптыйԯсӑт.

Учёной хуятӑт ищиты уша вєрсӑт, вӯԯэт оԯ мӑр ар хураса ю̆вантԯӑт. Кӯрԯаԯ хущи ԯӯӈӑн щимӑщ ԯєпӑт пӯталыет єнумԯӑт, мӑта ут унтасн ԯыв нәрум мӯв хӯват яӈхԯӑт. Тӑԯн па щи пӯталыет хуԯт пєԯы мӑнԯӑт. Сємӈӑԯ ищи хурасԯаԯ па щира ю̆вантԯӑт, товийн па ԯӯӈӑн, хән хошма йиԯ – сорни-ӛм єԯпупа йиԯӑт, тӑԯн – питы вустэт.

Вӯԯєӈ ёх пурмӑсӑт

Тӑм ванԯтупсыйн әмӑщ хурӑт шиваԯӑты щир вәс. Щит «Торум Маа» тӑхийн рәпитты хә Вячеслав Кондин Кев мӯв хӑнтэт хущи вӯюм хурӑт, ищиты Асугорской институтн рәпитты нє Наталья Жеманская оԯюпн па хӑншты юхн хӑншум хурамӑӈ хурӑт ванԯтӑсыйт.

Вӯԯэт хӑннєхә пӯӈӑԯн хӯв йис вӯш эвӑԯт вәԯԯӑт па вән уй па щӯнь тәԯӑт.

Путӑр хӑншӑс:
Надежда Вах

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№1 (3685),15.01.2026

Соучредители
Дума, Правительство Ханты-Мансийского автономного округа – Югры

Издатель
Департамент внутренней политики ХМАО-Югры

Редакция
ВРИО главного редактора – **Рагимова Н.В.**
Телефон (3467) 33-17-52(д.502)
Ответственный секретарь – **Вах Н.И.**
Телефон (3467) 33-17-52(д.503)

Адрес редакции и издателя:
628011, г. Ханты-Мансийск, ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52 (д.510)
E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте **www.khanty-yasang.ru**
Отпечатано:
ООО «Печатный Мир г. Сургут», ул.Маяковского, 14.

Индексы **04393, 54393**
Тираж **2166** экз.
Заказ **8**
Цена свободная

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Тюменской области, ХМАО-Югре и ЯНАО.

12+

Свидетельство о регистрации ПИ №ТУ 72-00796 от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикаций не обязательно отражает точку зрения редакции.